

Bergen Philharmonic Orchestra

Miah Persson schittert in Strauss' Vier letzte Lieder

Uitvoerenden

Miah Persson	sopraan
Sir Mark Elder	dirigent

Programma

Jean Sibelius (1865-1957)

Symfonie nr. 3 in C opus 52 (1907)
Allegro moderato
Andantino con moto, quasi allegretto
Moderato - Allegro (ma non tanto)

Richard Strauss (1864-1949)

Vier letzte Lieder (1948)
Frühling
September
Beim Schlafengehen
Im Abendrot

Sergej Rachmaninov (1873-1943)

Symfonie nr. 3 in a opus 44 (1935-36)
Lento - Allegro moderato
Adagio ma non troppo - Allegro vivace
Allegro

Programmatoelichting

In 1907 verhuisde de toen 42-jarige **Jean Sibelius** van de stad naar het land. Van Helsinki naar zijn nieuwe villa Järvenpää, een houten, prettig witgeverfde ruime woning die prachtig in de bossen lag. Hij zal er tot zijn dood, een halve eeuw later, blijven wonen. Ook binnen zijn composities gooide hij het roer maar meteen om. 'Nu ik dan eindelijk tot rust ben gekomen, kan ik pas echt met mijn leven en kunst in het reine komen.' Tot dan kon je hem nog wel eens 'de Tsjaikovski van het Noorden' noemen, met grootschalige, stevige, romantische symfonieën. Maar nu, met zijn nieuwe symfonie, zijn Derde, verrast hij. Beknopt, eerder klassiek (Haydn, Mozart), dunnere klank, sober: deze Derde lijkt eerder een skelet dan een lichaam. Opvallend slanke strijkersklank en ook het koper krijgt een kleinere rol: in het tweede deel ontbreken trompetten en trombones zelfs helemaal. Men reageerde verwonderd: 'Is [...] hij soms uitgeschreven?' Nee, zeker niet... Een nieuw begin.

Het is maar goed dat **Richard Strauss** zo oud is geworden (net als Sibelius overigens maar die schreef na zijn pensioen niets meer). Al leek de zeventiger en vroege tachtiger een beetje 'op' en zichzelf alleen nog maar herhalend, zo vonden sommigen, op 84-jarige leeftijd voltooide hij opeens nog een meesterwerk. De Vier letzte Lieder. Niet dat Strauss ze ooit zo heeft genoemd – je weet niet hoelang je nog zult leven. De uitgever gaf ze die naam, met gevoel voor marketing, en bepaalde ook de volgorde waarin ze tegenwoordig worden uitgevoerd. Ze waren zó ontstaan: Im Abendrot, Frühling, Beim Schlafengehen en September. Afcheidsmuziek? Im Abendrot, in de concertzaal het laatste, houdt zich daadwerkelijk met de dood bezig. Strauss citeert hierin bij het vragende 'Ist dies etwa der Tod?' zijn eigen, zestig jaar eerder geschreven orkestwerk Tod und Verklärung.

Rachmaninov schreef zijn Derde symfonie ook als (vrij) oude man: 62/63. Hij componeerde toen nog maar weinig. Misschien omdat hij zich als vluchteling in Amerika vreemd en ontheemd voelde, van zijn wortels, van Rusland losgesneden. Of omdat hij zag dat het met de muziek een andere richting opging, zich splitste in rauw avant-gardisme en zoete Hollywood-romantiek. Hij stond daar precies tussenin. En dan, zijn grote pianistische carrière liet hem weinig tijd. In 1935 zette hij zich niettemin aan de arbeid van een groot nieuw werk, waarschijnlijk aangemoedigd door het succes van de Paganini-rhapsodie een jaar eerder.

De componist bevindt zich in Zwitserland, in zijn buitenhuis Senar aan het Vierwoudstrokenmeer. Een weldadige omgeving om de zomer door te brengen en het schrijven vlot! Tegen het eind van de zomer laat hij een vriendin weten: 'Ik heb twee derde in het net geschreven maar het laatste stuk [...] in ruwe schets. [Maar] mijn concertreizen beginnen en ik moet piano studeren'. Dus lekker op dreef of niet, pas een jaar later, juni 1936, kan de symfonie worden voltooid. 'Met heel mijn ziel dank ik God dat het me is gelukt', noteert Rachmaninov onderaan het manuscript. Als componist is hij kennelijk nog niet uitgeteld, hij is dankbaar voor deze fraaie Derde. Pas na zijn dood vindt de symfonie echte bewonderaars. In zijn vaderland Rusland schrijft de krant Pravda: 'Het is een lyrisch gedicht over Rusland, bezielde van warme liefde voor het vaderland, vervuld van romantische jeugdherinneringen en uitgewerkt met de ervaring van een gerijpt kunstenaar'.

(Stephen Westra)

Programmatoelichting

The **Bergen Philharmonic Orchestra** (Bergen Filharmoniske Orkester) is een Noors orkest. Opgericht in 1765, is het één van de oudste orkesten ter wereld. Edvard Grieg was nog enkele jaren artistiek leider. Het orkest geniet een grote internationale reputatie door zijn opnames, tournees en het geven van opdrachten. In 2020 werd het genomineerd als Orchestra of the Year door Gramophone en in 2021 won het twee Gramophone Classical Music Awards. De afgelopen jaren speelde het in zalen als het Concertgebouw Amsterdam, bij de BBC Proms, in de Wiener Musikverein en Carnegie Hall, New York. Hoge ogen gooide het orkest met zijn operaproducties van Britten's Peter Grimes en Strauss' Salome tijdens het Edinburgh International Festival in 2017 en 2022.

De Britse **Sir Mark Elder** was artistiek leider en chef-dirigent van The Hallé en werd in september 2022 aangesteld als eerste gastdirigent bij het Bergen Philharmonic; zijn contract is dit jaar verlengd tot augustus 2027. Hij was artistiek leider/chef-dirigent van de English National Opera (1979-'93), eerst gastdirigent van het City of Birmingham Symphony Orchestra (1992-'95) en artistiek leider/chef-dirigent van het Rochester Philharmonic Orchestra in de VS (1989-'94). Gastdirigentschappen vervulde Mark Elder ook bij het BBC Symphony Orchestra en de London Mozart Players.

De Britse **Sir Mark Elder** was artistiek leider en chef-dirigent van The Hallé en werd in september 2022 aangesteld als eerste gastdirigent bij het Bergen Philharmonic; zijn contract is dit jaar verlengd tot augustus 2027. Hij was artistiek leider/chef-dirigent van de English National Opera (1979-'93), eerst gastdirigent van het City of Birmingham Symphony Orchestra (1992-'95) en artistiek leider/chef-dirigent van het Rochester Philharmonic Orchestra in de VS (1989-'94). Gastdirigentschappen vervulde Mark Elder ook bij het BBC Symphony Orchestra en de London Mozart Players.

De sopraan **Miah Persson** werd geboren in Örnköldsvik, Zweden. Sinds haar operadebuut in 1998 als Susanna in Mozarts Le Nozze di Figaro, maakte zij naam als een van 's werelds grootste interpreten van Mozart, speciaal als lyrische sopraan: Zerlina en Donna Elvira in Don Giovanni, Fiordiligi in Così fan tutte en de Contessa in Le nozze di Figaro. Daarnaast schitterde zij in andere producties, bijvoorbeeld als Poppea in Monteverdi's L'incoronazione di Poppea. Miah Persson 'heeft zich nu een plaats verworven als een van de intelligentste vertolkers van Strauss van onze heeft tijd en is op de top van haar kunnen' (Bachtrack), met indrukwekkende debuten als de Marschallin in Der Rosenkavalier en de Gravin in Capriccio.

Binnenkort in Muziekgebouw Eindhoven

Vr 4 apr **Bachs Matthäus-Passion**
Door de Nederlandse Bachvereniging

Vr 16 mei **Nederlands Philharmonisch Orkest & Lorenzo Viotti**
Viotti's afscheidstournee

Ma 9 jun **Camerata Salzburg & Janine Jansen**
Janine schittert in Mendelssohn

Zullen we Vrienden worden?

M-Friends draagt bij aan het voortbestaan van onze mooie concertzaal en ondersteunt de realisatie van bijzondere projecten. Voor een paar tientjes per jaar ben je al Vriend en natuurlijk krijg je daar ook iets voor terug! Scan de QR-code, lees meer over de voordelen en meld je aan.

